

Nazca: Onontcijferd archeologisch cryptogram

Ludo Noens

Toen ik indertijd de tentoonstelling *Schatten uit de Nieuwe Wereld* in de Brusselse Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis bezocht, trof mij hoe 'modern' sommige archaische kunstwerken er kunnen uitzien. De expositie toonde meer dan vijfhonderd precolumbiaanse artefacten uit vierduizend jaar cultuurgeschiedenis. De oudste stukken bleken vaak ook de meest gestileerde. Het gaat dan niet om een eenvoud die voorafgaat aan een meer ontwikkelde artistieke techniek, maar wel degelijk om een vormgeving die áf is. Met een lijnenspel dat het hoge abstraheringsvermogen en de verfijnde esthetische normen van de kunstenaar verraadt.

Het komt me voor dat de mens van vier- of vijfduizend jaar geleden weinig verschilde van de 21ste-eeuwer, althans in psychologisch opzicht en wat betreft creatieve capaciteiten. Het wordt allemaal zeer raadselachtig wanneer – voortgaande op de archeologische data – blijkt dat hoogontwikkelde culturen soms bijna uit het niets lijken op te duiken. De kolossale precolumbiaanse bouwstijl van Midden- en Zuid-Amerika bijvoorbeeld neemt vrij plotseling een aanvang rond 1800 v.Chr. en schijnt, vreemd genoeg, weinig evolutie te kennen gedurende de volgende twee millennia (hetzelfde verschijnsel deed zich overigens ook in Oud-Egypte voor).

Niet dat wij hier de verguisde prehistorische kosmonauten van de Zwitserse bestsellerauteur Erich von Däniken willen rehabiliteren, maar feit is dat veel vragen die sommige mysterieuze archeologische sites oproepen nog altijd onbeantwoord blijven. Laten wij bijvoorbeeld eens het grandioze Nazca-complex nader bekijken.

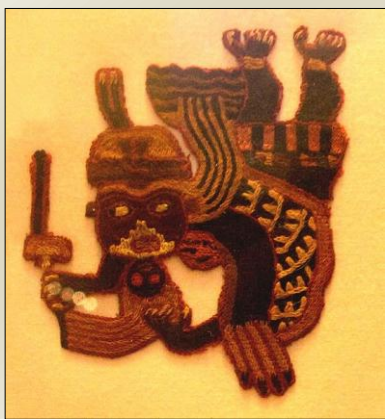
PARACAS

Langs de kust van Zuid-Peru, tussen de Ingenio- en de Nazca-vallei, ontwikkelde zich vanaf honderd jaar voor onze jaartelling een beschaving waarvan weinig met zekerheid vaststaat. Haar cultuur onderscheidt zich in het bijzonder door prachtig versierde en felgekleurde keramiek en vakkundig geweven katoenen doeken vol abstracte en figuratieve patronen. Recentelijk werd daar het omvangrijke ceremoniële centrum Cahuachi opgegraven, met een weidse piramideachtige structuur uit steenklei.

Er moeten contacten zijn geweest tussen deze Nazca's en de Moche-cultuur, meer in het noorden. Beide beschavingen bloeiden rond dezelfde periode, van 100 v.Chr. tot circa 600 n.Chr. Van de Mochica's is veel meer bekend, omdat zij onder meer een vracht aan magnifieke scène- en portretvazen nalieten die soms uiterst realistisch de fysionomie en het dagelijkse doen en laten van hun makers uit-

beelden (de vrijmoedige weergave van erotische standjes kan menige onvoorbereide bezoeker van een Mochica-expositie in verlegenheid brengen).

Het lijkt geen twijfel dat de Nazca-cultuur geënt was op de honderd jaar eerder ter ziele gegane Paracas-beschaving.

In 1927 vonden de Peruaanse archeologen Julio C. Tello en Toribio Mejia bij het schiereiland Paracas onderaardse grafkamers. In flesvormige holen lagen honderden in manden gehurkte mummies in lange lijkwaden en *mantos* gerold. De siermotieven daarop blinken uit in kleurenpracht en expressie.

Later werd nog een uitgestrekte onderaardse necropool ontdekt, een rechthoekige zaal

waarin 429 opeengestapelde mummies lagen. De weefsels van alpacawol moesten door de archeologen als schillen van een ui worden opengepeld (soms tot 150 stuks!), alvorens het verdroogde stoffelijk overschot werd aangetroffen (vaak met gemodelleerde en getrepaneerde schedel).

Deze textielstukken behoren tot de grootste die ooit werden vervaardigd: tot 28 m lang en 6 m breed. Houdt in dat hier titanische weefgetouwen werden gebruikt. Dit bracht de Zwitserse kunsthistoricus Henri Stierlin tot een gedurfde hypothese over het wijd uitgevallen tekenbord in de zuidelijker gelegen schrale pampa's.

GROOTSE TEKENTAFEL

In september 1926 beklimt archeoloog Toribio Mejia samen met zijn Amerikaanse collega Alfred Kroeber een heuvel vlakbij het huidige stadje Nazca. Beide mannen zien in de woestijnachtige pampa beneden voor het eerst bizarre vormen die naar de horizon vluchten.

Later dat jaar ontdekken enkele piloten vanuit hun gammele vliegtuigen – vooral in de San José-pampa, ten zuidwesten van Nazca – inderdaad een gigantisch netwerk van kriskras door elkaar lopende lijnen. Maar bovendien planimetrische terreinen (o.a. een rechthoek met een lengte van twee kilometer) en kolossale gestileerde diermotieven. In deze tweede categorie zijn onder andere een aap, een spin en een magnifieke vogel te herkennen, de laatste van snavel tot staart 140 meter lang.

Volgens veel vakarcheologen is dit daadwerkelijk een klus geweest van de precolumbiaanse Nazca's, mogelijk in het kader van een regen- en watercultus. Men kan zich zelfs min of meer voorstellen hoe zij het klaargespeeld hebben. Maar waarom trokken zij dan precies figuren en geometrische patronen in de pampa die zo complex en uitgestrekt zijn dat menige niet eens in hun totaliteit kunnen worden overzien? En wat betekenen die overmaatse plazoletas en tot 8 km lange kaarsrechte lijnen?

In 1932 komt in Peru een 29-jarige Duitse vrouw aan; zij is ingegaan op een advertentie in een dagblad van haar geboorteland die een post als gouvernante aanbood bij de Duitse consul in Cuzco. Twee jaar zal de wiskundige Maria Reiche (1903-1998) het bij de consul uithouden; dan keert ze na een mislukte poging tot het oprichten van een kleuterschool in Lima terug naar Duitsland.

Maar in 1938 is zij terug in Lima, ditmaal als vertaalster van wetenschappelijke artikelen voor het Nationaal Museum. Daarenboven helpt zij met de restauratie van het oude textiel dat werd gevonden op de gemummificeerde Indio's van Paracas.

Tijdens een plaatselijk archeologisch congres in de loop van 1939 maakt Maria Reiche kennis met de Amerikaanse historicus Paul Kosok. Kosok blijft in Peru voor een onderzoek naar de cryptische lijnen van Nazca. Hij ontdekt twee jaar later op de top van een heuvel tussen Palpa en Nazca een trapeziumvormige uitsparing in het zand, begrensd door een enorme inktvisachtige tekening.

Voor Kosok staat het vast: dit moet allemaal in verband staan met astronomische gegevens. Hij vraagt Maria Reiche verder onderzoek te verrichten en de data te verzamelen die zijn hypothese moeten staven. Maria gaat enthousiast aan het werk; hier begint haar vijftigjarige carrière (zij is dan 39) als meest gerenommeerde Nazca-deskundige.

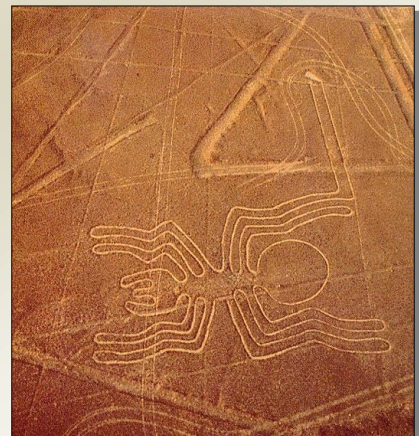
Haar eerste metingen lijken te bevestigen dat veel lijnen naar de horizon getrokken werden, kennelijk naar een astronomisch aanknopingspunt. Maria's onderzoek bestaat vooral in het bepalen van het jaar waarin een bepaalde lijn of tekening naar een specifiek sterrenbeeld heeft gewezen. Zij constateert overigens dat de voren, de geometrische plazoletas en de tekeningen in de pampa, in feite werden gemaakt door de oppervlakkige laag rode stenen van de fijnere gele ondergrond te verwijderen. Gebrek aan regen en wind zorgde ervoor dat het geheel eeuwenlang kon standhouden. Binnen de omtrek van de trapeziumvormige en driehoekige uitsparingen liggen vaak honderden netjes gerangschikte hoopjes steen. Niemand weet wat dit te betekenen heeft, maar de talrijke, meer dan manshoge houten palen die men ten zuidwesten van Nazca aantreft, kunnen de 'zuilen' van een precolumbiaans heiligdom geweest zijn.

De ter plekke gevonden potscherven (vooral aan de uiteinden en op de kruispunten van de voren) zijn wel van het Nazca-type, en de koolstof 14-datering van de palen wijst op activiteit op de pampa rond 500 n.Chr. Maar het blijft onmogelijk de ouderdom van de lijnen en de figuren zélf te bepalen. Wel staat vast dat er menselijke aanwezigheid rond Nazca was sinds 13.000 v.Chr., wat tot gedurfde speculaties aanzet.

De ter plekke gevonden potscherven (vooral aan de uiteinden en op de kruispunten van de voren) zijn wel van het Nazca-type, en de koolstof 14-datering van de palen wijst op activiteit op de pampa rond 500 n.Chr. Maar het blijft onmogelijk de ouderdom van de lijnen en de figuren zélf te bepalen. Wel staat vast dat er menselijke aanwezigheid rond Nazca was sinds 13.000 v.Chr., wat tot gedurfde speculaties aanzet.

De ter plekke gevonden potscherven (vooral aan de uiteinden en op de kruispunten van de voren) zijn wel van het Nazca-type, en de koolstof 14-datering van de palen wijst op activiteit op de pampa rond 500 n.Chr. Maar het blijft onmogelijk de ouderdom van de lijnen en de figuren zélf te bepalen. Wel staat vast dat er menselijke aanwezigheid rond Nazca was sinds 13.000 v.Chr., wat tot gedurfde speculaties aanzet.

De ter plekke gevonden potscherven (vooral aan de uiteinden en op de kruispunten van de voren) zijn wel van het Nazca-type, en de koolstof 14-datering van de palen wijst op activiteit op de pampa rond 500 n.Chr. Maar het blijft onmogelijk de ouderdom van de lijnen en de figuren zélf te bepalen. Wel staat vast dat er menselijke aanwezigheid rond Nazca was sinds 13.000 v.Chr., wat tot gedurfde speculaties aanzet.

Maria verslijt de ene ruwe borstel na de andere om het stof der eeuwen uit de voren te vegen. Op de markt van Nazca wordt de geestdriftige afneemster van bezems aanvankelijk met een scheef oog bekeken, maar het zal niet lang duren voor Maria Reiche de trots en de lieveling van de lokale Quechua's wordt.

CHASQUIS

Niet iedereen deelt de visie van Kosok en Reiche op de lijnen van Nazca. Zo verwerpt Hans Horkheimer van de universiteit van Trujillo in 1946 de astronomische hypothese na een vlucht boven de pampa en een uitgebreid grondonderzoek. Horkheimer interviewde bovendien enkele 'ontwikkelde' Indio's uit de vallei: volgens sommigen hebben de geometrische patronen in verband gestaan met sportieve manifestaties of met de looptraining van de *chasquis*, telegramdragers *avant la lettre* die in de Inca-tijd de *quipu's* (koord met gecodeerde knopen) van de ene naar de andere plaats brachten. Anderen spraken (toen al!) over berichten aan bewoners van andere planeten.

Interessant is de autochtone interpretatie van de lijnen als 'wegen der zielen'. Zowel de precolumbiaanse als de hedendaagse Indio's zijn bijzonder in de ban van alles wat met het dodenrijk te maken heeft. Bij de Quechua's en Aymara's, de Indio's van Peru en Bolivia, is het geestengeloof sterk ontwikkeld. De lokale *brujo* (tovenaars) heeft nog altijd een grote invloed op het specifieke gedachtegoed rond ziekte en genezing: de Indio is er vaak van overtuigd dat menige ziekte te wijten is aan het aftappen van zijn 'levensenergie' door een wraakzuchtige geest of een kwaadwillige buur.

Horkheimer kreeg van zijn zegslieden te horen dat de zielen van overledenen langs de lijnen in de pampa de sacrale plaatsen opzochten waar de oude Nazca's herdenkingsriten hielden (met rituele dansen op de plazoletas). Het is hoe dan ook een feit dat vlakbij de plazoletas uitgestrekte necropolissen werden gevonden.

Volgens Horkheimer kunnen de gigantische dierfiguren clansymbolen geweest zijn, maar Maria Reiche blijft erbij dat hier naar bepaalde sterrenbeelden werd verwezen.

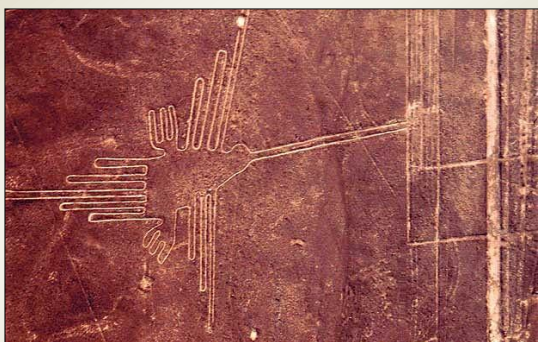
HAWKINS' COMPUTER

Dan komt een zekere Gerald Hawkins opnieuw roet in het eten gooien. Dr. Hawkins is de fameuze Britse hoogleraar astronomie die in 1963 het Zuid-Engelse megalietenraadsel Stonehenge aan een onderzoek onderwierp. De man ging de uitdagende vragen rond het neolithische stenen gevaarte te lijf met het modernste wapen waarover hij kon beschikken: de computer. Hij vergaarde zoveel mogelijk wiskundige gegevens van en rond het mysterieuze monument en liet het hele cijferwerk analyseren.

Het antwoord van de computer was verbluffend: Stonehenge zou niet minder dan een maan- en zonneobservatorium zijn geweest. De zogenoemde Aubrey-gaten rond de steencirkel konden volgens Hawkins zelfs eclipsen voorspellen!

Het is dezelfde gerenommeerde Hawkins die zich in 1967 in de pampa's rond Nazca laat zien. Hij haalt er in opdracht van de *National Geographic Society* opnieuw zijn computer bij. Maar ditmaal is de verrassing zo mogelijk nog groter: de computer kan nauwelijks verbanden leggen tussen de pampa-patronen en astronomische gegevens...

Voor Gerald Hawkins is de astronomische verklaring van Nazca hiermee definitief weerlegd, hoewel Maria Reiche hem koppig tegenspreekt; zij vindt de resultaten van Hawkins' onderzoek onwetenschappelijk en verwerpt ze.

Een andere vermaarde Stonehenge-onderzoeker lijkt Maria meer te waarderen; Alexander Thom, doctor in de bouwkunde aan de universiteit van Oxford. Thom verzekerde eerder dat hij het hele wis- en meetkundige systeem had gevonden dat aan de basis van de Stonehenge-bouwplannen ligt. Hij ontdekte

zelfs de universele lengtemaat (de megalitische yard) die gebruikt zou zijn in de meeste neolithische steenformaties op West-Europese bodem.

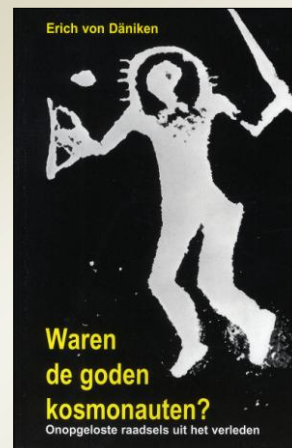
Het is precies in Thoms universele lengtemaat waarin Maria Reiche zoveel belang stelt. Eén van de grootste problemen rond de pampatekeningen is dat de ontwerpers van de figuren het reusachtige eindresultaat vaak nooit in zijn totaliteit hebben kunnen overzien. Volgens Reiche gingen zij uit van dezelfde tekening op kleinere schaal, die dan vergroot werd op basis van een vaste lengtemaat. Wat de krommingen betreft, die zouden getrokken kunnen zijn met behulp van strak gehouden touwen, volgens het passer-principe.

VOGELPERSPECTIEF

We blijven zitten met de vraag waarom enorme patronen en tekeningen op de uitgestrekte vlakte werden gemaakt die geen toenmalige aardebewoner in hun geheel kon overzien.

En hier ruimen we plaats voor Erich von Däniken. Deze gewezen hotelier brengt eind jaren zestig van de vorige eeuw het interstellair ruimtevolk naar de Nazca-woestijn... met bijna rampzalige gevolgen voor de lijnen.

De Zwitserse amateur-archeoloog verzekert in zijn eerste bestseller *Waren de Goden Kosmonauten?* onder meer dat het Nazca-complex oorspronkelijk een prehistorische luchthaven was voor buitenaardse ruimtevaartuigen. Duizenden jaren geleden zijn hier kosmonauten neergestreken, aldus von Däniken. Zij zijn het die de toenmalige primitieve autochtonen de aanwijzingen hebben gegeven om landingsbanen door de pampa

te trekken (recentelijk werden hoe dan ook op het terrein lokale variaties in het magnetisch veld van de aarde ontdekt). De Indio's zouden dat later blijven doen, in de hoop de goddelijke astronauten van weleer weer aan de grond te krijgen (vgl. de zogeheten cargocultussen bij de Papoea's van Melanesië).

Voor Maria Reiche en de meeste andere orthodoxe amerikanisten vliegt van Däniken hier natuurlijk zélf (uit de bocht). Toch kan zij enige sympathie voor die kosmonauten opbrengen.

Volgt snel de nooit voorzien consequentie van de toenmalige kosmonautenrage: duizenden enthousiaste toeristen zakken af naar de Peruaanse pampa's om de antedeluviale luchthaven te zien! Maria Reiche beseft dat lijnen en plazoletas onder de sporen van ontelbare voeten uitgewist dreigen te raken en protesteert heftig. Ze laat een uitkijktoren bouwen aan de rand van de Pan American Highway en stuurt een opzichter met volle dagtaak de woestijn in.

Terwijl Maria ijverig alle lijnen en tekeningen systematisch verder in

kaart brengt, blijven anderen geobsedeerd door het feit dat de Nazcapatronen alleen vanuit de lucht gezien tot hun recht komen.

In november 1975 arriveert in Nazca een wel heel avontuurlijk span: de Amerikaan Jim Woodward en de Brit Julian Nott. Zij hebben hun *Condor I* meegebracht, een zelfgemaakte warmeluchtballon van katoen, riet en plantaardige vezels, materiaal dat de oude Nazca's tot hun beschikking hadden. De bedoeling is hiermee over de pampa van San José te vliegen.

En het lukt hun nog ook! De *International Explorers Society* uit Florida – sponsor van het project – ziet haar hypothese bevestigd dat de Indio's van weleer met primitieve luchtballons de dorre vlakte zijn overgevlogen. Ook Maria Reiche is hier nu van overtuigd, maar de Peruaanse archeologen achten hiermee totaal niets bewezen.

WEEFGETOUWEN

Het hoe en zeker het waarom van de mysterieuze Nazca-lijnen blijven in elk geval onverklaard. Na vijftig jaar onderzoek was het raadsel voor Maria Reiche nog steeds even groot. Eens vroeg ze zich af of wij hier misschien te maken hebben met een boodschap voor het nageslacht.

De al genoemde Henri Stierlin, een Zwitserse kunsthistoricus en journalist, kwam in zijn boek *Nazca, la Clé du Mystère* voor de dag met een spitsvondige hypothese. Dat veel van het Paracas- en Nazca-textiel berust op een techniek die draden van soms meer dan 180 km (!) lengte vereist, bracht hem op het idee de gigantische trapeziumvormige plazoletas op de schrale pampa's hiermee in verband te brengen. Daar werden, volgens Stierlin, de kilometer lange katoen- en woldraden langs houten palen zigzagsgewijs bevestigd en wellicht ter plaatse met enorme weefgetouwen bewerkt tot de buitensporig grote lappen stof!

De af en toe *out of the box* denkende Franse amerikaniste Simone Waisbard stelde zich intrigerende vragen van een heel andere soort: wat betekenen al die vliegende mensen, zo nadrukkelijk aanwezig op het Paracas-linnen en de Nazca-potten? Hoe moeten we de Vogelmensen van Chavin de Huantar en de Condormensen op de Zonnepoort van Tiahuanaco interpreteren? Deze onstuimige iconografie en de Inca-legenden over vliegende mensen

hadden de *I.E.S.* uit Florida al tot hun hypothese over Indiaanse ballonvaarders geïnspireerd. Maar Waisbard herinnert ons aan de hedendaagse sjamanen uit het noordwesten van Zuid-Amerika, die beweren dat zij kunnen vliegen onder invloed van bepaalde hallucinogenen. Volgens Simone Waisbard – die zelf de proef op de som nam – krijg je tijdens zo'n trip soms werkelijk de indruk heel licht in de ruimte te zweven.

Toch denkt Waisbard ook aan iets 'concreters': geen ballonvaart, maar misschien hadden de oude Nazca's een manier ontdekt om zich met behulp van een verentooi en eigen spierkracht in de lucht te verheffen...

UITTREDING

Een opmerkelijke, vroege getuigenis van Maria Reiche bracht mij twintig jaar geleden al op een hypothese waarvan ik ondertussen hier en daar varianten vond. Maria's ervaring – die vaker voorkomt – kreeg voor mij een extra betekenis omdat het lijkt alsof de vrouw die het overkwam hiermee een wenk werd gegeven voor de oplossing van het raadsel waaraan ze later een groot deel van haar leven ging wijden.

In 1934, toen Maria nog als gouvernante werkte bij de Duitse consul in Cuzco, gebeurde het dat ze tijdens een wandeling een grote splinter onder een nagel van haar linkerhand kreeg. Met als gevolg een zware infectie en Maria moest zich een stuk vinger laten afzetten in het ziekenhuis van Cuzco. Onder de algemene verdoving kwam daar eensklaps de indruk dat ze haar lichaam verliet en door het raam zweefde, naar buiten, waar 'onder haar heel Cuzco zich uitstrekte'...

Heeft Maria Reiche dit 'visioen' ooit in verband gebracht met 's werelds grootste tekentafel? Geen idee. Maar het lijkt mij niet zo absurd – en het verdient verder onderzoek – te veronderstellen dat de Nazca-figuren iets te maken hebben met wat men tegenwoordig een buitenlichamelijke ervaring, astrale projectie of uittreding noemt.

Tallozen hebben deze curieuze sensatie al aan den lijve ondervonden: het gevoel dat je (tijdens een noodsituatie) plots uit je lichaam treedt, het van bovenaf waarneemt, samen met alles wat er op dat ogenblik rond gebeurt. Het lijkt erop dat hier dan letterlijk sprake is van buitenzintuiglijke waarneming, omdat de betrokkene later vaak omstandigheden kan beschrijven die hij tijdens het verschijnsel met zijn fysieke ogen onmogelijk kon hebben waargenomen.

Laten we Waisbards hallucinogenen eens nader bekijken. Het is een feit dat de oude autochtonen van Midden- en Zuid-Amerika intensief gebruik hebben gemaakt van bepaalde psychoactieve stoffen om in contact te komen met een transcendent universum.

De Maya's, de Azteken en waarschijnlijk ook de Inca's en hun voorlopers nuttigden Psilocybe paddenstoelen tijdens hun religieuze rituelen. Ook vandaag gebeurt dit nog in het kader van religieuze festiviteiten. De Amerikaanse etnomycoloog Gordon Wasson, kenner bij uitstek van de heilige paddo's die deelnam aan een ceremonie van de Mazateken in Mexico, beschrijft hoe hij tijdens een Psilocybe-trip de indruk kreeg dat 'zijn ziel zijn lichaam verliet en rondzweefde in de ruimte'.

In zijn boek *De lessen van Don Juan* rapporteert de omstreden antropoloog Carlos Castaneda een gelijkaardige ervaring na het drinken van een mengsel, getrokken uit een plant van het Daturageslacht (soort *Inoxia*), bekend bij de Indianen van Mexico en het zuidwesten van de USA.

'Ik keek naar de donkere hemel boven me,' schrijft Castaneda, *'en zag de wolken voorbijtrekken. Ik draaide me met een ruk om, zodat ik naar beneden kon kijken. Ik zag de donkere massa van de bergen. Ik vloog uitzonderlijk snel; mijn armen lagen strak langs mijn lichaam. Met mijn hoofd bepaalde ik de richting (...) Ik voelde een vrijheid zoals ik die nooit eerder gekend had...'*

De brujo's van Zuid-Amerika hebben vanouds de reputatie gehad te kunnen vliegen, soms met het hele lichaam, soms alleen met het (tijdelijk afgescheiden) hoofd. Hoewel dit met wat goede wil in verband kan staan met het uit de parapsychologische literatuur bekende levitatiefenomeen, is het aannemelijker te denken aan een 'uittreding', vooral omdat de brujo een uitzonderlijke kennis bezit van hallucinogene en geneeskrachtige planten.

Met het hallucinogeen Ayahuasca, getrokken uit slingerplanten van het Banisteriopsis-geslacht, speelt de brujo het naar eigen zeggen klaar de ziel uit het lichaam te bevrijden, vrijelijk rond te zweven en te 'zien op afstand' (wat uiteraard doet denken aan de link tussen *Belladonna* en de beruchte 'vliegende' heksen uit onze middeleeuwen).

De overtuiging te kunnen vliegen in een etherisch of astraal lichaam, heeft de Zuid-Amerikaanse brujo en sjamaan overigens – en dat stemt tot nadenken – gemeen met zijn collega's uit Centraal-Azië, Siberië, Indonesië en Australië. Treffend is dan de verzekering van de Australische sjamaan dat

hij tijdens zijn vlucht door bovenzinnelijke werelden met zijn fysiek lichaam verbonden blijft door een touw; dit moet ongetwijfeld verwijzen naar het fameuze elastische 'astrale koord' waar toevalige en ervaren uittreders het zo vaak over hebben...

Tussen de intrigerende zwevende figuren, zoals afgebeeld op talloze Nazca-potten, prijkt weleens de zogenoemde San Pedro-cactus (geslacht *Trichocereus*). Hieruit trekken de Peruaanse brujo's

van vandaag de mescaline die ze voor medicinale en magische doeleinden gebruiken. Ook dit hallucinogeen schijnt extatische vliegtochten mogelijk te maken:

'Men wordt meegevoerd door de tijd, door de materie en over lange afstanden, op een snelle en veilige manier,' verzekert een gebruiker.

ZIELENWEGEN

Is er een verband tussen de algemene oude en nieuwe Indiaanse obsessie voor vliegen en de gigantische figuren en lijnen in de pampa's rond Nazca? Misschien hadden de precolumbiaanse Indio's van Paracas en Nazca een techniek ontwikkeld om gecontroleerde 'astrale projectie' uit te voeren.

Bedekte getuigenissen van ingewijden in de antieke mediterrane Mysterie-culten wekken de indruk dat daar een geforceerde bijna-doodervaring werd uitgelokt, inclusief de vaak gerapporteerde buitenlichamelijke ervaring. Mogelijk deed men een beroep op bepaalde drugs om deze toestand op te roepen (bedoeld om de mystae alle angst voor de dood te ontnemen).

De Zwitserse chemicus Albert Hofmann en zijn collega's Gordon Wasson en Carl Ruck achtten het waarschijnlijk dat althans tijdens de Oud-Griekse Eleusinische Mystериën *Claviceps purpurea* of Moederkoren (een parasitaire schimmel op roggearen, chemisch verwant aan LSD-25) werd genuttigd.

Men kan zich dan voorstellen dat ook tijdens bepaalde precolumbiaanse initiatieriten (waarin universeel dood en wedergeboorte centraal staan) met een gelijkaardige psychoactieve stof het etherisch en/of astraal lichaam van de aspirant-ingewijde werd 'losgeweekt'. Boven de pampa rond Nazca moest deze in zijn fijnstoffelijk voertuig bepaalde trajecten afleggen en informatie (de tekeningen?) verzamelen. Later kunnen Nazca-priesters de ingewijde gevraagd hebben naar zijn ervaringen, om onder andere te controleren of er werkelijk sprake was geweest van een 'uittreding'.

Het is zelfs mogelijk dat er een grond van waarheid steekt in de affirmaties van Hans Horkheimers autochtone informanten aangaande de 'wegen der zielen': het Nazca-complex kan ook gediend hebben als een soort 'geoglyfisch' Tibetaanse Dodenboek, postmortale hulp biedend aan de 'permanent uitgetredene'.

Volgens de occulte en esoterische tradities van alle tijden en landen blijft het persoonlijke bewustzijn na de dood enige tijd contact houden met de aardse realiteit via het fijnstoffelijk etherisch dubbel, alvorens opgenomen te worden in meer subjectieve astrale sferen.

Literatuur:

T. Morrison, *Le mystère des lignes de Nasca*. Éditions Wiese SA, Basel 1987.
Simone Waisbard, *Les pistes de Nazca*. Robert Laffont, Paris, 1977.

Victor W. von Hagen, *Het raadsel der verdwenen koninkrijken van Peru*. Kruseman, Den Haag, 1967.

Henri Stierlin, *Nazca, la Clé du mystère*. Albin Michel, Paris, 1983.

J. Woodman, *Nazca, The Flight of Condor I*. John Murray Ltd, London, 1980.

Sabine Hargous, *Les appeleurs d'âmes: L'univers sacré des Indiens d'Amérique du Sud*. Robert Laffont, Paris, 1975.

Richard Evans Schultes, Albert Hofmann, *Over de planten der goden: Oorsprong van het gebruik van hallucinogenen*. Het Spectrum, Utrecht, 1983.

Mircea Eliade, *Riten en symbolen van inwijding*. Servire, Utrecht, 1979.

S. Muldoon and H. Carrington, *The Projection of the Astral Body*. Rider and Company, London, 1972.

Nevill Drury, *Sjamanisme*. Tirion, Baarn, 1991.

E. von Däniken, *Waren de Goden Kosmonauten?* N. Kluwer, Deventer, 1971.

Carlos Castaneda, *The Teachings of Don Juan: A Yaqui Way of Knowledge*. Penguin Books, 1970.